

[Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>

7. Наказ про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakonO.rada.gov.ua/laws/show/z1214-13>

8. Постанова про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України та Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakonO.rada.gov.ua/laws/show/z0918-04>

УДК 338.48

А.В. КОЛОДІЙЧУК,

к.э.н., доцент, Ужгородський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Сільський зелений туризм як невід'ємна частина матеріального виробництва

Визначена сутність основних понять, що використовуються при вивченні туристичної індустрії. Дано визначення поняття «екологічний туризм», наведено тлумачення сільського зеленого туризму. Обґрунтовано, що сільський зелений туризм належить до матеріального виробництва, оскільки споживач (турист) даного специфічного продукту цікавиться життям та виробництвом на селі, а саме сільським господарством та побутом. Окреслено відмінності між сільським туризмом та агротуризмом, між екотуризмом і традиційним туризмом.

Ключові слова: туризм, сільський туризм, сільський зелений туризм, екотуризм, агротуризм, сільське господарство, матеріальне виробництво, сільська територія, туристичні послуги.

А.В. КОЛОДІЙЧУК,

к.э.н., доцент, Ужгородский торгово-экономический институт
Киевского национального торгово-экономического университета

Сельский зеленый туризм как неотъемлемая часть материального производства

Определена суть основных понятий, используемых при изучении туристической индустрии. Дано определение понятия «экологический туризм», приведены толкования сельского зеленого туризма. Обосновано, что сельский зеленый туризм относится к материальному производству, поскольку потребитель данного специфического продукта (турист) интересуется жизнью и производством на селе, а именно сельским хозяйством и бытом. Определены различия между сельским туризмом и агротуризмом, между экотуризмом и традиционным туризмом.

Ключевые слова: туризм, сельский туризм, сельский зеленый туризм, экотуризм, агротуризм, сельское хозяйство, материальное производство, сельская территория, туристические услуги.

A.V. KOLODIYCHUK,

PhD, Associate Professor of Uzhgorod Trade and Economic Institute of the Kyiv National Trade and Economic University

Rural green tourism as an integral part of material production

The essence of the basic concepts used in the study of the tourism industry is determined. The definition of the term «ecological tourism» is made, interpretation of rural green tourism is showed. Proved that rural green tourism refers to material production so far as consumer of this specific product (tourist) interested by the life and production in rural areas, such as agriculture and life. The differences between rural tourism and agrarian tourism, between ecotourism and traditional tourism are outlined.

Keywords: tourism, rural tourism, rural green tourism, eco-tourism, agrarian tourism, agriculture, material production, rural area, travel services.

Постановка проблеми. На сучасному етапі в умовах посилення негативних процесів на селі, зокрема зростання бідності, безробіття, зменшення доходів селян, сільський зелений туризм є основним з перспективних і ефективних напрямків розвитку українського села. Розвиток сільського туризму сприяє відродженню села і при цьому не потребує великих капіталовкладень. Він допомагає вирішувати проблеми зайнятості сільського населення, покращує його добробут. Крім того, сільський зелений туризм веде до розширення сфери послуг за рахунок збільшення попиту на транспортні послуги та різноманітні побутові служби. Також сільський зелений туризм відіграє значну роль у розвитку освіти й культури, сприяє розвитку інфраструктури та покращенню екологічної ситуації у доквітлі.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Загальні проблеми формування та розвитку сільського зеленого

туризму у світі та Україні достатньо опрацювали вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема: В. Гловацька, М. Джевецька, Ю. Зінько, М. Лендел, Т. Пінчук, М. Рутинський, Н. Ротге, У. Светліковська, А. Таксанов, Р. Тринько та ін.

Однак чимало проблем, які стосуються розвитку сільського зеленого туризму, залишаються на сьогодні маловивченими. У своїх роботах автори здебільшого показують загальні проблеми сільського зеленого туризму, залишаючи поза увагою організаційно-економічні аспекти, які потребують подальших досліджень у цьому напрямі.

Мета статті – розглянути дефініції термінології сільського зеленого туризму, а також довести, що сільський зелений туризм – невід'ємна складова частина матеріального виробництва.

Виклад основного матеріалу. Основні поняття, що використовуються при вивченні туристичної індустрії, відобра-

жають сутність тієї чи іншої складової частини функціонування туризму в Україні. Згідно із Законом України «Про туризм» визначаються [2] так:

- туризм – тимчасовий виїзд людини з місця постійного проживання з оздоровчою, пізнавальною або професійно-діловою метою без зайняття оплачуваною діяльністю;

- туристичні послуги – послуги суб'єктів туристичної діяльності щодо розміщення, харчування, транспортного, інформаційно-рекламного обслуговування, а також послуги закладів культури спорту, побуту, розваг, тощо, спрямовані на задоволення потреб туристів;

- туристичний продукт – комплекс туристичних послуг, необхідних для задоволення потреб туриста під час подорожі;

- турист (мандрівник) – особа, яка здійснює подорож по Україні або до іншої країни з різною, не забороненою законом країни перебування, метою на термін від 24 години до 6 місяців без здійснення будь-якої оплати вальної діяльності.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови туризм трактується як подорожі, що здійснюються за певними маршрутами і поєднують відпочинок з пізнавальною метою, а також у ряді випадків мають елементи спорту, пізнавальне призначення [1, с. 149].

Суб'єктами сільського зеленого туризму є:

- турист, що проживає і отримує туристичні послуги на території села, задовольняючи свої потреби у відпочинку, покращенні свого фізичного стану, враженнях та інше, що вступив в економічні відносини з сільським господарем та іншими суб'єктами туристичної діяльності;

- господарі агросадіб, що надають проживання та супутні послуги туристам;

- інші фізичні та юридичні особи, що надають туристам допоміжні послуги (посередницькі, транспортні, рекламні, інформаційні тощо);

- громадські організації, діяльність яких спрямована на забезпечення необхідних умов діяльності сільського зеленого туризму.

Сільський туризм можна трактувати подвійно:

- як форму діяльності сільського населення з надання послуг проживання та харчування у власній садибі;

- як форму відпочинку міського населення з використанням туристично-рекреаційного потенціалу сільської місцевості.

У науковій літературі ще досі дискутують про зміст і напрям таких понять і явищ, як «сільський туризм» і «агротуризм». Згідно зі Словником з подорожей, туризму та гостинності британця С. Медліка, сільський туризм (rural tourism) – відпочинковий вид туризму, сконцентрований на сільських територіях. Він передбачає розвиток туристичних шляхів, місць для відпочинку, сільськогосподарських і народних музеїв, а також центрів з обслуговування туристів з провідниками та екскурсводами [6, с. 17].

Поняття «сільський туризм» часто ототожнюють з «агротуризмом», але «сільський туризм» значно ширше поняття. Агротуризм (farm tourism) – відпочинковий туризм, що передбачає використання сільського (фермерського) господарства. Розрізняють дві базові форми агротуризму: наймання помешкання з обслуговуванням безпосередньо в межах дворого господарства або розміщення на нічліг з самообслуговуванням на землях, що належать до дворого-

подарства, наприклад у кемпінгах та наметах. Агротуризм таким чином виступає однією з форм сільського туризму. В агротуризмі дворого господарство (фермерське господарство) становить одночасно нічліжну базу та головний предмет інтересу для туриста [5].

Поняття «сільський туризм», або «сільський зелений туризм», близьке за змістом проведення дозвілля до поняття «екологічний туризм».

Екологічний туризм (екотуризм) – це пізнавальний і відпочинковий вид туризму, зосереджений на природних (мало змінених людиною) територіях, який передбачає заняття різними формами активної рекреації у природних ландшафтах без заподіяння шкоди навколишньому середовищу.

Відмінність між екотуризмом і традиційним туризмом полягає в тому, що в екотуризмі перевага надається екологічній освіті туристів, розумному природокористуванню, особистій участі туристів у соціально-економічному розвитку території, зменшенні ресурсо- і енергомісткості. Також значна увага надається переважно природним, а не культурним об'єктам туризму.

Екотуризм поєднує у собі такі напрями:

- відпочинок на природі, не змінений людиною (незаселені території, ліс, річка);

- відпочинок на природі, змінений людиною (окремі помешкання, віддалені від населених пунктів, хутір, село).

Також можна сказати, що екотуризм включає в себе сільський зелений туризм, агротуризм. Агротуризм – це вид сільського туризму, який забезпечує туристів відпочинком у самому фермерському господарстві або на його території, яка локалізована у сільській місцевості, з метою вивчення способу місцевого господарювання й до його активного залучення з обов'язковим винаймом житлового помешкання туристом.

Поняття «сільський зелений туризм» з'явилося в Україні в останні роки. Це поняття охоплює широкий спектр відпочинку у сільській місцевості (власне сільський туризм), а також орієнтований на перебування в агрооселях відпочинок (агротуризм). Словом «зелений» підкреслюється екологічна спрямованість цього виду туризму. Під зеленим туризмом часто також розуміється відпочинок саме у селах, у «зеленій місцевості» [4, с. 14].

Поняття сільського зеленого туризму, агротуризму, екотуризму, зеленого туризму можна узагальнити в понятті агроекотуризму, що також зустрічається в літературі та є близьким за своїм тлумаченням до визначення сільського зеленого туризму.

Екотуризм є більш широким поняттям, що поєднує в собі чимало видів екологічного відпочинку не лише на сільських територіях, а також за їхніми межами (поле, ліс, річка тощо). За ним слідує агроекотуризм, що своєю чергою прив'язується до певної сільської території. Потім – сільський зелений туризм, що підкреслює свій зв'язок із селом та його громадою. Далі ми можемо спостерігати за таким явищем, як агротуризм, що ґрунтується в основному на базі певного сільського господарства.

Отже, сільський зелений туризм – це вид туризму, який сконцентрований на сільській території, передбачає розвиток центрів обслуговування туристів, забезпечує туриста всіма видами відпочинку цієї місцевості та ознайомлює з місцевими фольклором, традиціями, кухнею, господарюванням та іншими атракціями, водночас забезпечуючи селян прибутком.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сільський зелений туризм поєднує в собі зовсім різні галузі національного господарства: туризму та сільського господарства. Названі галузі суттєво відрізняються одна від одної навіть тим, що перебувають у різних сферах суспільного виробництва.

Суспільне виробництво має два основні напрями:

1. Матеріальне виробництво:

– галузі та сфери, що продукують матеріальні блага та послуги;

– сільське та лісове господарство, промисловість;

– транспорт, зв'язок, торгівля;

– комунальне господарство, задіяне у виробничому процесі;

2. Нематеріальне виробництво:

– галузі, в яких створюються нематеріальні блага та надаються нематеріальні послуги;

– туризм, охорона здоров'я, спорт;

– освіта, мистецтво та культура.

Сільське господарство належить до галузей, які займаються матеріальним виробництвом. Галузь туризму ж належить до галузей нематеріального виробництва.

Матеріальне виробництво – це сукупність галузей і сфер, які виробляють матеріально-речові блага та надають матеріальні послуги. Нематеріальне виробництво – це сукупність галузей і сфер, що виробляють нематеріальні блага та нематеріальні послуги, які задовольняють духовні й соціальні потреби людей [3, с. 116].

Специфіка туристичних послуг полягає у тому, що вони не існують до тих пір, поки не надані, тобто у туризмі виробництво та споживання послуг є нерозривним процесом. Ця обставина говорить про те, що туризм слід розглядати як єдину динамічно функціонуючу систему послуг, яка представлена господарюючими суб'єктами різноманітних видів діяльності [7].

Отже, в суспільному виробництві особливе місце належить як туризму, так і сільському господарству, хоча вони й знаходяться в різних галузях суспільного виробництва та при їхньому поєднанні товар, який вони спільно виробляють, набуває дещо іншої форми, ніж вони виробляють окремо. Продукт, що виробляється в галузі сільського зеленого туризму, набуває форми «товару–послуги».

У своїх працях В.Д. Базилевич вказує на такі ознаки товару–послуги:

– сутність послуги полягає в корисному ефекті певної трудової діяльності;

– процес виробництва послуги збігається з її споживанням у часі й просторі;

– послуга зазвичай не може транспортуватись, накопичуватись [3, с. 120].

Таким чином, розвиток сільського зеленого туризму сприяє розвитку сільської інфраструктури, створенню нових робочих місць на сільських територіях, покращенню екологічного стану довкілля, зростанню добробуту сільського населення.

Висновки

Отже, сільський зелений туризм – це відпочинковий вид туризму, який сконцентрований на сільській території, пе-

редбачає розвиток центрів обслуговування туристів, забезпечує туриста всіма видами відпочинку цієї місцевості та ознайомлює з місцевими фольклором, традиціями, кухнею, господарюванням, водночас забезпечує селян додатковим прибутком.

Сільський туризм охоплює всі види туристично–відпочинкової діяльності, які здійснюються з використанням людських, природних та матеріальних ресурсів сільських територій. За цих вихідних умов він відрізняється від інших видів туристичної діяльності місцем здійснення, причому чітку лінію розмежування між цими видами туризму провести важко. Водночас специфічним видом сільського туризму є агротуризм, який передбачає використання ресурсів сільських домогосподарств для розміщення і харчування туристів і відпочиваючих. В агротуризмі важливим є його зв'язок не лише із сільською місцевістю, а й із сільським господарством, оскільки надавачі його послуг певною мірою (більшою чи меншою) займаються сільськогосподарським виробництвом.

Також можна зробити висновки, що між сферами матеріального і нематеріального виробництва існує дуже тісний зв'язок. Як ми бачимо на прикладі розвитку сільського зеленого туризму, вони є невід'ємними у своєму існуванні разом у даній галузі. Тому можна стверджувати, що сільський зелений туризм належить до матеріального виробництва, оскільки споживач (турист) даного специфічного продукту цікавиться життям та виробництвом на селі, а саме сільським господарством та побутом, та ще бажає брати активну участь у виробництві сільськогосподарської продукції.

Список використаних джерел

1. Гловацька В.В. Сільський зелений туризм: сутність, функції, основи організації / В.В. Гловацька // Економіка АПК. – 2006. – №10. – С. 148–155.
2. Закон України «Про туризм» від 15.09.95 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>
3. Економічна теорія: Політекономія: підручник / [За редакцією В.Д. Базилевича]. – 7–ме вид., стер. – К.: Знання–Прес, 2008. – 719 с.
4. Коберніченко Т.О. Сільський зелений туризм / Т.О. Коберніченко, В.П. Васильєв. – Київ: Аграрна освіта, 2005. – 77 с.
5. Офіційний веб–сайт Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.greentour.com.ua/ukrainian/>
6. Рутинський М.Й. Сільський туризм: навч. посіб. / М.Й. Рутинський, Ю.В. Зінко. – К.: Знання, 2006. – 271 с.
7. Ткаченко Т.І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: монографія / Т.І. Ткаченко. – К.: Київ. нац. торг.–екон. ун–т, 2009. – 463 с.
8. Храбовченко В.В. Экологический туризм: учебно–методическое пособие / В.В. Храбовченко. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 208 с.
9. Шевчук В.Я. Екологічне управління: підручник / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський, В.М. Навроцький. – К.: Либідь, 2004. – 430 с.
10. Школа І.М. Менеджмент туристичної індустрії: навч. посібник / За ред. проф. І.М. Школи. – Чернівці, 2003. – 596 с.